

Briuselis, 2020 05 20
COM(2020) 517 final

Rekomendacija

TARYBOS REKOMENDACIJA

**dėl 2020 m. Vengrijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl
2020 m. Vengrijos konvergencijos programos**

Rekomendacija

TARYBOS REKOMENDACIJA

dėl 2020 m. Vengrijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2020 m. Vengrijos konvergencijos programos

EUROPOS SAJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 121 straipsnio 2 dalį ir 148 straipsnio 4 dalį,

atsižvelgdama į 1997 m. liepos 7 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1466/97 dėl biudžeto būklės priežiūros stiprinimo ir ekonominės politikos priežiūros bei koordinavimo¹, ypač į jo 9 straipsnio 2 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos rekomendaciją,

atsižvelgdama į Europos Parlamento rezoliucijas,

atsižvelgdama į Europos Vadovų Tarybos išvadas,

atsižvelgdama į Užimtumo komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonomikos ir finansų komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Socialinės apsaugos komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonominės politikos komiteto nuomonę,

kadangi:

- (1) 2019 m. gruodžio 17 d. Komisija priėmė metinę tvaraus augimo strategiją, kuria pradedamas 2020 m. Europos ekonominės politikos koordinavimo semestras. Ji tinkamai atsižvelgė į 2017 m. lapkričio 17 d. Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos paskelbtą Europos socialinių teisių ramstį. 2019 m. gruodžio 17 d. Komisija pagal Reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 taip pat priėmė įspėjimo mechanizmo ataskaitą, kurioje Vengrija nenurodyta kaip viena iš valstybių narių, dėl kurių reikės parengti nuodugnią apžvalgą;
- (2) 2020 m. vasario 26 d. paskelbta 2020 m. Vengrijai skirta ataskaita². Joje įvertinta Vengrijos pažanga, padaryta įgyvendinant 2019 m. liepos 9 d. Tarybos priimtas konkrečiai šaliai skirtas rekomendacijas³, veiksmai, kurių šalis ėmėsi atsižvelgdama į ankstesniais metais priimtas rekomendacijas, ir Vengrijos pažanga siekiant nacionalinių tikslų pagal strategiją „Europa 2020“;
- (3) 2020 m. kovo 11 d. Pasaulio sveikatos organizacija COVID-19 protrūkį oficialiai paskelbė pasauline pandemija. Dėl pandemijos piliečiai, visuomenė ir ekonomika pateko į ekstremalią didelio pavojaus visuomenės sveikatai situaciją. Ji kelia didžiulį

¹ OL L 209, 1997 8 2, p. 1.

² SWD(2020) 516 *final*.

³ OL C 301, 2019 9 5, p. 117.

spaudimą nacionalinėms sveikatos sistemoms, trikdo pasaulines tiekimo grandines, kelia finansų rinkų nestabilumą, lemia vartotojų paklausos sukrėtimus ir neigiamai veikia įvairius sektorius. Ji kelia grėsmę žmonių darbo vietoms, jų pajamoms ir įmonių verslui. Jos sukeltas didelis ekonominis sukrėtimas jau turi skaudžių pasekmių Europos Sąjungoje. 2020 m. kovo 13 d. Komisija priėmė komunikatą⁴, kuriuo raginama užtikrinti suderintą ekonominį atsaką į krizę, įtraukiant visus nacionalinio ir Sąjungos lygmens suinteresuotuosius subjektus;

- (4) kelios valstybės narės paskelbė nepaprastąją padėtį arba ėmėsi neatidėliotinių priemonių. Visos neatidėliotinos priemonės turėtų būti griežtai proporcingos, būtinos, ribotos trukmės ir atitikti Europos bei tarptautinius standartus. Joms turėtų būti taikoma demokratinė priežiūra ir nepriklausoma teisminė peržiūra;
- (5) 2020 m. kovo 20 d. Komisija priėmė Komunikatą dėl Stabilumo ir augimo pakto nustatytos bendrosios išvengimo sąlygos taikymo⁵. Pagal Reglamento (EB) Nr. 1466/97 5 straipsnio 1 dalyje, 6 straipsnio 3 dalyje, 9 straipsnio 1 dalyje bei 10 straipsnio 3 dalyje ir Reglamento (EB) Nr. 1467/97 3 straipsnio 5 dalyje bei 5 straipsnio 2 dalyje nustatytą išlygą sudaromos palankesnės sąlygos koordinuoti biudžeto politiką esant dideliame ekonomikos nuosmukiui. Komunikate Komisija pritarė Tarybos nuomonei, kad, atsižvelgiant į numatomą didelį ekonomikos nuosmukį dėl COVID-19 protrūkio, dabartinės sąlygos leidžia pradėti taikyti šią išlygą. 2020 m. kovo 23 d. valstybių narių finansų ministrai pritarė Komisijos vertinimui. Pradėjus taikyti bendrąją nukrypti leidžiančią išlygą leidžiama laikinai nukrypti nuo vidutinio laikotarpio biudžeto tikslui pasiekti numatyto koregavimo plano, jei tai nekeltų pavojaus fiskaliniam tvarumui vidutiniu laikotarpiu. Kalbant apie korekcinę dalį, Taryba taip pat gali, remdamasi Komisijos rekomendacija, priimti patikslintą fiskalinę trajektoriją. Taikant bendrąją nukrypti leidžiančią išlygą Stabilumo ir augimo pakto procedūros nestabdamos. Ji suteikia galimybę valstybėms narėms nukrypti nuo paprastai taikomų biudžetinių reikalavimų, o Komisijai ir Tarybai – imtis būtinų politikos koordinavimo priemonių laikantis Pakto;
- (6) siekiant apriboti ir kontroliuoti pandemijos plitimą, padidinti nacionalinių sveikatos sistemų atsparumą, verslui bei namų ūkiams teikiamos paramos priemonėmis sušvelninti socioekonominius padarinius ir užtikrinti adekvačias sveikatos ir saugos sąlygas darbo vietoje, kad būtų galima atnaujinti ekonominę veiklą, reikia nuolatinių veiksmų. Kad paremtų valstybių narių pastangas tose srityse, ES turėtų visapusiškai išnaudoti įvairias turimas priemones. Be to, valstybės narės ir Sąjunga turėtų bendradarbiaudamos rengti priemones, kurios yra būtinos, kad galėtume grįžti prie įprasto savo visuomenės ir ekonomikos funkcionavimo ir tvaraus augimo, įtraukdamos, *inter alia*, žaliąją pertvarką bei skaitmeninę transformaciją ir naudodamosi visa krizės metu įgyta patirtimi;
- (7) dėl COVID-19 krizės išryškėjo bendrosios rinkos gebėjimas lanksčiai prisitaikyti prie išskirtinių aplinkybių. Vis dėlto siekiant užtikrinti greitą ir sklandų perėjimą prie atsigavimo etapo ir laisvo prekių, paslaugų bei darbuotojų judėjimo, išskirtines priemones, neleidžiančias įprastai veikti bendrajai rinkai, būtina panaikinti, kai tik jos bus nebebūtinos. Dabartinė krizė parodė, kad sveikatos sektoriuje reikia pasirengimo krizėms planų, visų pirma apimančių geresnes pirkimo strategijas, diversifikuotas tiekimo grandines ir strateginius būtiniausių prekių rezervus. Jie yra esminiai platesnių pasirengimo krizėms planų rengimo elementai;

⁴ COM(2020) 112 *final*.

⁵ COM(2020) 123 *final*.

- (8) kad visus nenaudojamus Europos struktūrinių ir investicijų fondų išteklius valstybės narės galėtų sutelkti išskirtiniam COVID-19 pandemijos poveikiui švelninti, Sąjungos teisės aktų leidėjas jau priėmė atitinkamų teisės aktų pakeitimus⁶. Tais pakeitimais bus suteikta papildomų lankstumo galimybių ir nustatyta supaprastintos ir racionalizuotos procedūros. Siekiant sumažinti pinigų srautų sunkumus, valstybėms narėms taip pat suteikta galimybė 2020–2021 finansiniais metais pasinaudoti 100 % bendru finansavimu iš Sąjungos biudžeto. Vengrija raginama visapusiškai pasinaudoti tomis galimybėmis, kad padėtų asmenims ir sektoriams, kuriuos šie iššūkiai paveikė labiausiai;
- (9) dėl skirtingų specializacijos modelių tikėtina, kad skirtingose teritorijose, visų pirma regionuose, kuriuose nepakankamai finansuojamas pagrindinis turtas arba kurie labai priklauso nuo sektorių, kuriuose su klientais reikia bendrauti tiesiogiai, socioekonominiai pandemijos padariniai bus nevienodi. Todėl kyla didelė rizika, kad teritorinė nelygybė Vengrijoje didės, o tai dar labiau sustiprins dabartinę skirtumą tarp miesto ir kaimo vietovių didėjimo tendenciją. Atsižvelgiant į riziką, kad laikinai sutriks valstybių narių tarpusavio konvergencijos procesas, dabartinėmis aplinkybėmis reikia tikslinių atsakomųjų politikos priemonių;
- (10) 2020 m. gegužės 5 d. Vengrija pateikė 2020 m. nacionalinę reformų programą, o 2020 m. gegužės 4 d. – 2020 m. konvergencijos programą. Siekiant atsižvelgti į jų tarpusavio sąsajas, abi programos vertintos vienu metu;
- (11) šiuo metu Vengrijai taikoma Stabilumo ir augimo pakto prevencinė dalis ir skolos taisyklė;
- (12) 2019 m. birželio 14 d. Taryba rekomendavo Vengrijai užtikrinti, kad 2019 m. grynųjų pirminių valdžios sektoriaus išlaidų⁷ nominalus augimas neviršytų 3,3 %, o tai atitiktų 1,0 % BVP metinį struktūrinį koregavimą. Bendrame Komisijos vertinime patvirtinama, kad esama rizikos, kad 2019 m. ir 2018 bei 2019 m. (vertinant kartu) bus labai nukrypta nuo rekomenduojamo koregavimo plano, kuriuo siekiama vidutinio laikotarpio biudžeto tikslo. Tačiau atsižvelgiant į tai, kad pradėta taikyti bendroji nukrypti leidžianti išlyga, nėra pagrindo imtis tolesnių veiksmų pagal Vengrijai taikomą didelio nukrypimo procedūrą;
- (13) 2020 m. konvergencijos programoje Vyriausybė planuoja nominaliojo balanso pablogėjimą nuo 2,0 % BVP deficito 2019 m. iki 3,8 % BVP deficito 2020 m. Numatoma, kad 2021 m. deficitas sumažės iki 2,7 % BVP, o iki 2024 m. palaipsniui pasieks 1,0 % BVP. 2020 m. konvergencijos programoje numatoma, kad iki 66,3 % BVP 2019 m. sumažėjęs valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP, 2020 m. išaugs

---

⁶ 2020 m. kovo 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2020/460, kuriuo dėl konkrečių priemonių investicijoms į valstybių narių sveikatos priežiūros sistemas ir kitus jų ekonomikos sektorius sutelkti reaguojant į COVID-19 protrūkį iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 1301/2013, (ES) Nr. 1303/2013 ir (ES) Nr. 508/2014 (Atsako į koronaviruso grėsmę investicijų iniciatyva) (OL L 99, 2020 3 31, p. 5), ir 2020 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2020/558, kuriuo iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 1301/2013 ir (ES) Nr. 1303/2013, kiek tai susiję su konkrečiomis priemonėmis, kuriomis sudaromos išskirtinės lanksčios sąlygos naudoti Europos struktūrinių ir investicijų fondų lėšas reaguojant į COVID-19 protrūkį (OL L 130, 2020 4 24, p. 1).

⁷ Grynąsias pirmines valdžios sektoriaus išlaidas sudaro visos valdžios sektoriaus išlaidos atėmus palūkanų išlaidas, Sąjungos fondų pajamomis visiškai kompensuojamas išlaidas Sąjungos programoms ir išlaidų nedarbo išmokoms nediskrecinius pokyčius. Nacionaliniu lygmeniu finansuojamas bendrojo pagrindinio kapitalo formavimas išlyginamas per ketverių metų laikotarpį. Įskaičiuojamos diskrecinės su pajamomis susijusios priemonės arba įstatymais nustatytas pajamų padidėjimas. Vienkartinės priemonės, susijusios tiek su pajamomis, tiek su išlaidomis, neįskaičiuojamos.

iki 72,6 % BVP. Makroekonominę ir fiskalinę perspektyvą veikia didelis neapibrėžtumas dėl COVID-19 pandemijos. Biudžeto projekcijos grindžiamos šaliai būdinga rizika, visų pirma susijusia su didesnėmis, nei prognozuota, išlaidomis (tai atitinka ankstesnes išlaidų padidėjimo metų pabaigoje tendencijas), taip pat su galimai mažesnėmis, nei prognozuota, pajamomis, nes atrodo, kad projekcija paremta prielaida, kad pajamos augs;

- (14) reaguodama į COVID-19 pandemiją ir laikydamosi suderinto Sąjungos požiūrio, Vengrija ėmėsi biudžeto priemonių, kad padidintų sveikatos sistemos intensyvios priežiūros pajėgumą, suvaldytų pandemiją ir suteiktų pagalbą labiausiai nukentėjusiems asmenims bei sektoriams. Pagal 2020 m. konvergencijos programą tos biudžetinės priemonės 2020 m. sudaro 2,8% BVP ir yra visiškai finansuojamos perskirstant biudžeto išlaidas, panaudojant rezervus ir įvedant naujus mokesčius. Tos priemonės apima darbo rinkos rėmimo priemones, įmonėms taikomas mokesčių lengvatas ir skubios medicininės pagalbos išlaidas. Paskelbta apie papildomas priemones ekonomikos atsigavimui remti (1,4 % BVP) ir darbo rinkai remti (0,4 % BVP), tačiau jos dar nepatikslintos. Be to, Vengrija priėmė priemones, kurios, nors ir nedaro tiesioginio poveikio biudžetui, padės didinti įmonių likvidumą; 2020 m. konvergencijos programoje įvertinta, kad jos sudarys 1,5 % BVP. Valdžios institucijos rengia papildomas priemones, kurios sudarytų 0,3 % BVP. Tos priemonės apima kredito garantijų programas ir vyriausybės garantuojamas paskolas. 2020 m. konvergencijos programose nurodytas bendras fiskalinių priemonių poveikis biudžetui skiriasi nuo Komisijos 2020 m. pavasario prognozėje nurodyto poveikio biudžetui, nes Komisija įvertino tik tas priemones, kurios buvo pakankamai tiksliai nurodytos, ir į jas atsižvelgė. Apskritai priemonės, kurių ėmėsi Vengrija, atitinka Komisijos komunikate dėl suderinto ekonominio atsako į COVID-19 protrūkį išdėstytas gaires. Išsamus visų paskelbtų priemonių išdėstymas ir priėmimas, o vėliau, kai leis ekonominės sąlygos, fiskalinės politikos perorientavimas siekiant užtikrinti apdairią vidutinio laikotarpio fiskalinę būklę padės išsaugoti fiskalinį tvarumą vidutiniu laikotarpiu;
- (15) remiantis Komisijos 2020 m. pavasario prognoze, grindžiama nesikeičiančios politikos scenarijumi, Vengrijos valdžios sektoriaus balansas bus $-5,2\%$ BVP 2020 m. ir $-4,0\%$ BVP 2021 m. Numatoma, kad 2020 m. valdžios sektoriaus skolos santykis pasieks $75,0\%$ BVP;
- (16) 2019 m. birželio 14 d. pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 121 straipsnio 4 dalį Taryba nusprendė, kad 2018 m. Vengrija labai nukrypo nuo vidutinio laikotarpio biudžeto tikslo. Atsižvelgdama į nustatytą didelį nukrypimą, 2019 m. birželio 14 d. Taryba Vengrijai rekomendavo imtis būtinų priemonių užtikrinti, kad grynųjų pirminių valdžios sektoriaus išlaidų nominalus augimas neviršytų $3,3\%$ 2019 m. ir $4,7\%$ 2020 m., o tai atitiktų $1,0\%$ ir $0,75\%$ BVP metinį struktūrinį koregavimą. 2019 m. gruodžio 5 d. Taryba priėmė Sprendimą (ES) 2019/2172⁸, kuriame nustatė, kad Vengrija nesiėmė veiksmingų priemonių, kuriomis būtų atsižvelgta į 2019 m. birželio 14 d. Tarybos rekomendaciją, ir pateikė patikslintą rekomendaciją. 2019 m. gruodžio 5 d. rekomendacijoje Taryba paprašė Vengrijos imtis būtinų priemonių užtikrinti, kad 2020 m. grynųjų pirminių valdžios sektoriaus išlaidų nominalus augimas neviršytų $4,7\%$, o tai atitiktų $0,75\%$ BVP metinį struktūrinį koregavimą 2020 m. Remiantis bendru Komisijos vertinimu ir atsižvelgiant į tai, kad 2020 m. pradėta taikyti bendroji išlyga, kuri leidžia laikinai nukrypti nuo koregavimo plano

⁸ OL L 329, 2019 12 19, p. 91–93.

siekiant vidutinio laikotarpio biudžeto tikslo, laikoma, kad Vengrija ėmėsi veiksmingų priemonių atsižvelgdama į 2019 m. gruodžio 5 d. rekomendaciją;

- (17) dėl 2020 m. Vengrijos planuojamo 3 % BVP deficito ribos viršijimo 2020 m. gegužės 20 d. Komisija paskelbė pranešimą, parengtą pagal Sutarties 126 straipsnio 3 dalį. Apskritai analizė rodo, kad Sutartyje ir Reglamente (EB) Nr. 1467/1997 apibrėžtas deficito kriterijus nėra įvykdytas;
- (18) 2020 m. kovo 11 d. Vyriausybė paskelbė nepaprastą padėtį. Kovo 12 d. buvo uždarytos sienos keliautojams, išskyrus grįžtančius piliečius ir Europos ekonominės erdvės gyventojus, taip pat reguliariai į darbą anapus sienos vykstančius asmenis. Prekių tranzitas tebebuvo leidžiamas. 2020 m. kovo 16 d. buvo uždarytos vaikų ikimokyklinio ugdymo įstaigos, mokyklos ir universitetai, o mokymas pradėtas vykdyti internetu. Nuo 2020 m. kovo 17 d. nebūtinų prekių parduotuvės turėjo užsidaryti 15 val., o restoranai galėjo teikti tik maistą išsinešti. 2020 m. kovo 28 d. įvestas dalinis karantinas – tai reiškia, kad žmonės gali išvykti iš savo gyvenamosios vietos tik dėl tinkamai pagrįstų priežasčių, laikydamiesi tinkamo atstumo nuo kitų žmonių. Prieš COVID-19 protrūkį Vengrijos ekonomika po kelerius metus trukusio didelio augimo palaipsniui lėtino tempą. Realusis BVP 2019 m. padidėjo 4,9 %. Prasidėjus viruso protrūkiui gana greitai buvo imtasi priemonių jo plitimui suvaldyti, o oficialių užsikrėtimo atvejų skaičius iki šiol yra nedidelis. Tačiau tikėtina, kad pasaulinis nuosmukis ypač stipriai paveiks eksportą, nes čia dominuoja itin cikliškos pramonės šakos, pavyzdžiui, automobilių pramonė. Taip pat tikėtina, kad dėl kelionių apribojimų neigiamą poveikį patirs turizmo ir transporto paslaugos. Apskritai numatoma, kad nuo kovo mėn. prasidės didelis ekonomikos nuosmukis, o tada nuo antrojo pusmečio numatomas laipsniškas ekonomikos atsigavimas, nes daroma prielaida, kad viruso plitimo valdymo priemonės bus palaipsniui atšaukiamos. Dėl darbo rinkos lankstumo gali sparčiai didėti nedarbas. 2020 m. ekonominės veiklos rezultatai priklausys nuo izoliavimo laikotarpio trukmės ir nuo ekonominės politikos atsako. Europos Komisijos pavasario prognozėje numatoma, kad 2020 m. realusis BVP sumažės 7 %, o 2021 m. išaugs 6 %;
- (19) nuo kovo mėn. vidurio Vyriausybė paskelbė keletą priemonių, kuriomis siekiama sušvelninti COVID-19 krizės socialinį ir ekonominį poveikį. Centrinis bankas ėmėsi priemonių, kuriomis siekiama užtikrinti finansų sektoriaus likvidumą. Kitos namų ūkiams ir įmonėms skirtos likvidumo didinimo priemonės apima: i) įmonių ir namų ūkių paskolų ir finansinės nuomos įmokų mokėjimo moratoriumą iki 2020 m. gruodžio 31 d. ir ii) vartojimo kreditų palūkanų normos apribojimą. Rengiant ir įgyvendinant šias priemones reikia atsižvelgti į bankų sektoriaus atsparumą. Kitos priemonės, daugiausia skirtos tokiems labiausiai nuo krizės nukentėjusiems sektoriams kaip turizmo ir paslaugų sektoriai, apima laikiną mokesčių sumažinimą ir atleidimą nuo mokesčių, investicijų subsidijas, infrastruktūros plėtrą, subsidijuojamas ir garantuojamas paskolas ir kapitalo programas. Siekdama išsaugoti darbo vietas, Vyriausybė pradėjo taikyti dviejų rūšių sutrumpinto darbo laiko tvarką. Pagal bendrąją sistemą tam tikromis sąlygomis 3 mėnesius kompensuojama iki 70 % prarasto darbo užmokesčio, o mokslinių tyrimų ir plėtros darbuotojams skirta speciali sistema. Vyriausybė vienu ketvirčiu paankstino seniau numatytą socialinio draudimo įmokų sumažinimą ir paskelbė apie vienkartinį priedą prie atlyginimo sveikatos priežiūros sektoriuje. Apskritai, nors fiskalinėmis priemonėmis siekiama remti įmones ir išsaugoti darbo vietas, jų taikymo sritis ir aprėptis, palyginti su dauguma valstybių narių, tebėra nedidelė. Be to, jas planuojama finansuoti perskirstant lėšas tarp biudžeto

skyrių ir vėl padidinant mokesčius, todėl tikėtina, kad jų poveikis, žvelgiant iš makroekonominio stabilizavimo perspektyvos, bus ribotas;

- (20) sveikatos rezultatai įvairiais aspektais išliko prastesni nei daugumoje valstybių narių – tai, be kita ko, rodo, kad rizikos veiksniai labai paplitę tarp gyventojų, o sveikatos priežiūros paslaugos teikiamos ne itin veiksmingai. Su sveikatos priežiūra susijusių viešųjų išlaidų dalis Vengrijoje buvo gerokai mažesnė už ES vidurkį. Daugiau vengrų nei vidutiniškai ES išlaidas padengia iš savo lėšų ir vis dažniau priversti naudotis privačiomis sveikatos priežiūros paslaugomis. Tai didina riziką, kad Vengrijos namų ūkiai patirs finansinių sunkumų, ir turi pasekmių socialinei lygybei ir sveikatos rezultatams. Norint racionalizuoti sveikatos priežiūros sistemos išteklių panaudojimą, sudaryti vienodas sąlygas naudotis sveikatos priežiūros paslaugomis ir pagerinti priežiūros kokybę, būtinos papildomos investicijos ir visapusiškos reformos. Prevencinės ir pirminės sveikatos priežiūros paslaugos yra nepakankamai finansuojamos, o potencialas gerinti sveikatos priežiūros sistemos kokybę, didinti prieinamumą ir ekonominį efektyvumą tebėra nepakankamai išnaudojamas. Nors valdžios institucijos ėmėsi veiksmų, kad sumažintų didelį Vengrijos sveikatos priežiūros darbuotojų trūkumą, regioniniai sveikatos priežiūros darbuotojų pasiskirstymo skirtumai vis dar trukdo gauti priežiūros paslaugas kai kuriose vietovėse ir kai kurioms pažeidžiamoms grupėms, kaip antai marginalizuotiems romams; su ypatingomis kliūtimis susiduria ir neįgalieji. Dėl COVID-19 pandemijos stipriai išaugus sveikatos priežiūros paslaugų paklausai, reikia imtis skubių veiksmų, kad būtų galima pradėti spręsti šias struktūrines problemas ir padidinti Vengrijos sveikatos priežiūros sistemos atsparumą;
- (21) socioekonominės protrūkio pasekmės gali būti didelės, o 2020 m. kovo 18 d. Vyriausybės nutarimo, kuriuo leidžiama dvišališkai priimti nuo Darbo kodekso leidžiančias nukrypti nuostatas, poveikį dar reikia įvertinti. Pagal Komisijos prognozę, nedarbas 2020 m. turėtų išaugti iki 7,0 %, o 2021 m. – sumažėti iki 6,1 %. Stipriai nuo krizės nukentėję sektoriai sudaro didelę Vengrijos ekonomikos dalį – juose pagal itin lanksčias darbo sutartis dirba žemos ir vidutinės kvalifikacijos darbuotojai. Iki 2020 m. pradžios, sparčiai augant ekonomikai, bendras užimtumo lygis didėjo, tačiau ne visų grupių vienodai. Palyginti su ES vidurkiu, užimtumo skirtumai tarp įgūdžių grupių ir tarp vyrų bei moterų tebėra dideli; pastarąjį skirtumą iš dalies lėmė ribota kokybiškų vaikų priežiūros paslaugų pasiūla. Nepaisant to, kad viešųjų darbų sistemos, nepadėjusios dalyviams rasti darbo pirminėje darbo rinkoje, mastas buvo sumažintas, jis tebebuvo didelis. Dar yra galimybių stiprinti ir kitas politikos kryptis, kuriomis siekiama veiksmingai padėti bedarbiams arba neaktyviems žmonėms rasti darbą arba suteikti galimybę mokytis, kad jos būtų tikslingesnės. Nedarbo išmokų mokėjimo trukmė yra trumpiausia ES (ne ilgiau kaip 3 mėn.) ir netgi palankiomis ekonominėmis sąlygomis ji buvo gerokai trumpesnė nei laikas, kurio vidutiniškai reikia darbui susirasti. Pagal Europos socialinių teisių ramsčio principus socialinės apsaugos sistemos ir priemonės turi apsaugoti tuos, kuriems gresia pavojus netekti darbo, taip pat savarankiškai dirbančius asmenis ir bedarbius. Sutrumpinto darbo laiko sistemos, pagal kurias darbuotojai gauna valstybės pajamų paramą už nedirbtas valandas, yra geras būdas apsaugoti užimtumą. Pandemijos metu sutrumpinto darbo laiko sistemos yra veiksmingiausios, jei jų administravimas yra paprastas ir greitas, o jos taikomos ne tik tam tikriems sektoriams ar įmonių rūšims;
- (22) nors bendri Vengrijos skurdo rodikliai prieš krizę pagerėjo, nuosmukio metu ši tendencija gali greitai pasikeisti. Pajamų nelygė per pastarąjį dešimtmetį išaugo, iš dalies dėl mokesčių ir išmokų sistemos pokyčių. Net prieš COVID-19 protrūkį tiek

materialinio nepritekliaus, tiek materialinio ir socialinio nepritekliaus rodiklis buvo labai aukštas, ypač namų ūkiuose, kuriuose yra keletas vaikų, ir romų bendruomenėje. Socialinei nuomai skirtų municipalinių butų ir finansinės paramos nuomotojams trūkumas trukdo judumui. Minimalių pajamų išmoka iš esmės nesikeitė nuo 2012 m. ir yra viena mažiausių ES. Tikėtina, kad pandemija labiausiai paveiks pažeidžiamas grupes, kurios neturi galimybių naudotis priežiūros ir pagrindinėmis paslaugomis ir gyvena perpildytuose namų ūkiuose. Atsigauant ekonomikai reikės imtis priemonių, kuriomis būtų skatinamas jų aktyvumas ir integracija į darbo rinką. Dar prieš krizę švietimo rezultatai buvo prastesni už Sąjungos vidurkį ir jiems didelės įtakos turėjo mokinių socialinė ir ekonominė padėtis. Mokyklos nebaigusiu asmenų, ypač romų, skaičius buvo didelis. Pažeidžiamoms grupėms menkai dalyvaujant kokybiško švietimo sistemoje neišnaudojama galimybė didinti žmogiškąjį kapitalą ir socialinę sanglaudą. Mokytojų darbo užmokestis yra vienas mažiausių ES. Mažas aukštųjų mokyklų studentų skaičius neatitinka didelės aukštos kvalifikacijos darbuotojų paklausos. Netikėtas perėjimas prie nuotolinio mokymosi greičiausiai nelygybę dar labiau padidins. Iš kasmetinių nacionalinių kompetencijos testų rezultatų matyti, kad dėl skaitmeninių priemonių trūkumo skaitmeninis švietimas negali pasiekti daug mokinių. Palankių sąlygų neturintys moksleiviai patiria neigiamą nuotolinio mokymosi poveikį, be kita ko, dėl perpildytų namų ūkių ir menko tėvų išsilavinimo. Pastarojo meto ir dabartinės investicijos į švietimo skaitmeninimą yra svarbios ir jas reikia tęsti;

- (23) per COVID-19 krizę itin svarbu užtikrinti ypatingos svarbos infrastruktūros veikimą ir laisvą prekių judėjimą visoje bendrojoje rinkoje ir bendradarbiaujant su kaimyninėmis šalimis stebėti tiekimo grandines ir užtikrinti tinkamą jų veikimą. Vengrija yra nedidelė atviros ekonomikos šalis ir per jos sienas intensyviai vykdomas prekių vežimas. Be to, daug vengrų dirba užsienyje ir kiekvieną savaitę vykdami į darbą kerta sienas. Vengrijai taip pat gali prireikti sezoninių pasienio darbuotojų žemės ūkyje. Šiuo metu galiojantys kelionių apribojimai gali trukdyti prekių ir darbuotojų judėjimui, tačiau juos būtų galima sušvelninti pasienyje įrengiant žaliuosius koridorius;
- (24) mažmeninė prekyba yra vienas iš labiausiai paveiktų paslaugų sektorių – dėl taikomų priemonių daugelis įmonių iš viso negali veikti arba labai apribojo savo veiklą. Po COVID-19 krizės mažmeninei prekybai atsigausti padėtų reguliavimo lankstumas. Vengrijoje yra daugiausia reglamentuojamųjų profesijų ES. Profesinėms paslaugoms teks svarbus vaidmuo išbrendant iš krizės ir atsigauant po jos. Todėl labai svarbu užtikrinti galimybes be kliūčių įgyti profesiją ir užsiimti profesine veikla, supaprastinant jos reglamentavimo sistemas ir susijusias administracines procedūras, ypač mažosioms ir vidutinėms įmonėms bei labai mažoms įmonėms, įskaitant pavienius specialistus, kurie ypač nukentėjo nuo krizės. Labai svarbu įmonėms teikti likvidumo paramą paskolų ir garantijų forma, ypatingą dėmesį skiriant mažosioms ir vidutinėms įmonėms, o likvidumo paramos paskirstymą įmonėms turi veiksmingai ir greitai įgyvendinti tarpininkai. Rengiant ir įgyvendinant šias priemones reikia atsižvelgti į bankų sektoriaus atsparumą. Pagerinti mažųjų ir vidutinių įmonių pinigų srautus taip pat galėtų padėti mokesčių bei socialinių įmokų mokėjimo atidėjimas ir viešųjų institucijų sutartinių mokėjimų paspartinimas. Neseniai įsteigtiems startuoliams ir veiklą plečiančioms įmonėms gali prireikti specialios paramos, pavyzdžiui, paskatų rizikos kapitalo fondams padidinti savo investicijas į šias įmones. Šios paramos priemonės taip pat padės išvengti skubaus strategiškai svarbių Europos įmonių pardavimo;

- (25) moksliniai tyrimai ir inovacijos yra itin svarbus ilgalaikio augimo ir konkurencingumo veiksnys. Vengrija yra laikoma vidutine novatore. Didelė kliūtis inovacijoms yra aukštos kvalifikacijos darbuotojų trūkumas. Išlaidos moksliniams tyrimams ir plėtrai (MTP) didėja lėtai, daugiausia dėl verslo sektoriaus, kuris gauna didžiausią ES viešąją paramą. Tačiau per pastarąjį dešimtmetį MTP išlaidos viešajame sektoriuje sumažėjo. Investicijos į novatoriškas mažasias ir vidutines įmones (MVI), taip pat verslininkų, tyrėjų, akademinės bendruomenės ir viešojo sektoriaus atstovų bendradarbiavimo stiprinimas didina šalies mokslinių tyrimų ir inovacijų pajėgumus, kurių prirėkė kilus COVID-19 krizei. Investicijos į viešuosius mokslinius tyrimus ir inovacijas bei moksliniams tyrimams palanki aplinka yra būtinos ekonomikai atsigaivinti;
- (26) siekiant skatinti ekonomikos atsigaivimą, bus svarbu paankstinti brandžių viešųjų investicinių projektų įgyvendinimą ir skatinti privačias investicijas, be kita ko, vykdant atitinkamas reformas. Vengrijos nacionaliniame energetikos ir klimato srities veiksmų plane nurodytos investicijos, kurių reikia siekiant spręsti su klimato kaita ir energetikos pertvarka susijusias problemas. Kartu su investicijomis į skaitmeninimą ir žaliąją pertvarką, jos užtikrins, kad šaliai atsigaivus po krizės jos ekonomika taptų tvaresnė ir atsparesnė. Šiuo metu gyvenamųjų namų sektoriuje energijos vartojimo efektyvumas yra mažas, o tai taip pat prisideda prie oro taršos. Nuolatiniai oro kokybės standartų pažeidimai turi skaudžių pasekmių sveikatai ir aplinkai. Tarp pagrindinių oro taršos šaltinių – gyventojų deginamas kietasis kuras, žemės ūkis ir transporto sektoriuje išmetami teršalai. Tik 1 % bendrojo vidaus energijos suvartojimo sudaro mažai anglies dioksido išskiriantys atsinaujinantieji ištekliai, o labai tarši biomasė sudaro apie 10 %. Palyginti su mažu pradiniu skaičiumi, saulės energijos įrenginių sparčiai daugėja. Pagal nacionalinį energetikos ir klimato srities veiksmų planą, siekdama ilgam laikui neutralizuoti poveikį klimatui neutralizavimo, Vengrija ketina labiau pasikliauti atsinaujinančiais energijos ištekliais, daugiausia saulės energija. Dabartinėmis ekonominėmis sąlygomis energetikos politika gali paskatinti aplinkos požiūriu tvarų augimą ir prisidėti prie ekonomikos atsigaivimo. Iki COVID-19 pandemijos protrūkio vis didesnę susirūpinimą kėlė kelių spūstys, darančios neigiamą poveikį ekonomikai ir didinančios išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį bei oro taršą. Transporto poveikį aplinkai taip pat padėtų sušvelninti plačiau naudojamos nuotolinio darbo galimybės ir patrauklesnės viešojo transporto sistemos. Žiedinė ekonomika tebėra pradinėje etape, komunalinių atliekų perdirbimas yra nepakankamai išplėtotas, o ekonominės priemonės nesuteikia pakankamai paskatų. Atliekų šalinimas sąvartynuose tebėra pagrindinis atliekų tvarkymo metodas. Susirūpinimą ir toliau kelia vandens kokybė ir tiekimas. Pagal skaitmeninius įgūdžius ir įmonių bei viešųjų tarnybų naudojimąsi skaitmeninėmis technologijomis vengrai vis dar atsilieka nuo ES vidurkio. Reikėtų toliau dėti pastangas, kad piliečiams ir įmonėms būtų teikiamos veiksmingos skaitmeninės viešosios paslaugos. Vengrijai reaguoti į kai kuriuos dėl perėjimo prie neutralizuoto poveikio klimatui ekonomikos kylančius iššūkius, visų pirma šalies ataskaitos⁹ D priede nurodytose teritorijose, turėtų padėti 2021–2027 m. Teisingos pertvarkos fondo programavimas. Tai suteiktų Vengrijai galimybę kuo geriau pasinaudoti tuo fondu;
- (27) reaguodama į COVID-19 epidemiją, 2020 m. kovo 11 d. Vyriausybė paskelbė nepaprastąją padėtį. Jos trukmė nėra nustatyta ir Vyriausybė turi veiksmų laisvę ją pratęsti arba atšaukti. Konkrečios priemonės, kurių ėmėsi Vyriausybė, bus taikomos tol, kol bus atšaukta nepaprastoji padėtis. 2020 m. kovo 30 d. Parlamentas priėmė naują įstatymą, kuriuo Vyriausybei leidžiama dekretu atidėti bet kokio įstatymo

⁹ COM(2019) 1016 *final*.

taikymą. Turint omenyje bendrą plačių įgaliojimų ir aiškias jų termino nebuvimo poveikį, atrodo, kad nepaprastosios padėties metu suteikti įgaliojimai yra platesni yra nei kitose valstybėse narėse. Kai kurios neatidėliotinos priemonės, kurių imtasi pasinaudojant tais įgaliojimais, kelia abejonių dėl jų būtinumo bei proporcingumo ir trikdo verslo veiklą ir reguliavimo aplinkos stabilumą. Tokios priemonės apima leidimą nukrypti nuo darbo teisės aktų, karinių ryšių palaikymo pareigūnų siuntimą į strategines įmones ir valstybės priežiūros taikymą į biržos sąrašus įtrauktoms bendrovėms. Kaip pranešta 2020 m. gegužės 15 d., Ministras Pirmininkas Viktoras Orbánas tikisi, kad mėnesio pabaigoje Vyriausybė galės Parlamentui grąžinti specialius įgaliojimus, kurie jai buvo suteikti dėl koronaviruso epidemijos. Užtikrinant veiksmingą atitinkamų neatidėliotinių priemonių priežiūrą labai svarbus būtų ir teismų nepriklausomumo stiprinimas;

- (28) pastaraisiais metais socialinių partnerių dalyvavimas politikos iniciatyvose ir jas įgyvendinant buvo nepakankamas, dėl to pablogėjo politikos formavimo kokybė bei nuspėjamumas ir padidėjo politinių klaidų tikimybė. Konsultacijos ir poveikio vertinimai buvo nuolat ignoruojami taikant specialias teisėkūros procedūras, pavyzdžiui, atskiri nariai teikdavo teisės aktų projektus ir būdamos inicijuojamos skubios procedūros. Suinteresuotųjų subjektų dalyvavimas dar labiau susilpnėjo dėl dabartinės valdymo priimančios vyriausybės dekretus sistemos, taip pat dėl 2020 m. kovo 18 d. Vyriausybės nutarimo, kuriuo leidžiama dvišališkai taikyti nuo Darbo kodekso leidžiančias nukrypti nuostatas;
- (29) didelį susirūpinimą tebekelia nepakankama konkurencija viešųjų pirkimų srityje, nes platesnis rinkos atvėrimas konkurencijai yra svarbus sprendimas siekiant įveikti krizę, atgaivinti smulkiojo verslo sektorių ir padėti ekonomikai atsigauti. Nepaisant naujų teisės aktų pakeitimų ir viešųjų pirkimų skaitmeninimo, beveik pusė visų viešųjų konkursų baigiasi vieno pasiūlymo procedūra. Didelis vieno pasiūlymo konkursų skaičius mažina viešųjų pirkimų sistemos efektyvumą. Viešųjų pirkimų specializacija galėtų padėti gerinti atitiktį Sąjungos taisyklėms ir sudaryti sąlygas strateginiams viešiesiems pirkimams. Per pastaraisiais metais Komisijos vykdytus viešųjų pirkimų, susijusių su Sąjungos bendrai finansuotais projektais, auditus buvo nustatyti sisteminiai trūkumai ir išryškėjo viešųjų pirkimų kontrolės sistemos silpnosios pusės. 2019 m. Komisija dėl šių trūkumų Vengrijai nurodė atlikti apie 1 mlrd. EUR dydžio finansinių pataisų;
- (30) siekiant didinti mokesčių sistemų veiksmingumą ir teisingumą, labai svarbu kovoti su agresyviu mokesčių planavimu. Mokesčių mokėtojų agresyvaus mokesčių planavimo strategijų šalutinis poveikis kitoms valstybėms narėms skatina imtis koordinuotų nacionalinės politikos priemonių, kurios papildytų ES teisės aktus. Vengrija ėmėsi kovos su agresyviu mokesčių planavimu priemonių įgyvendindama anksčiau sutartas tarptautines ir europines iniciatyvas, tačiau tai, kad į lengvatinių mokesčių centrus pervedamoms pajamoms ji netaiko išskaičiuojamųjų mokesčių, galėtų sudaryti sąlygas išvežti pelną iš ES nesumokėjus teisingos mokesčių dalies. Nors 2013–2017 m. į lengvatinius mokesčių centrus pervedamų pajamų, kaip antai autorinių atlyginimų, palūkanų ir dividendų, srautai buvo palyginti maži, Vengrijoje užfiksuotas nestabilus ir palyginti didelis kapitalo įplaukų ir išvežimo per specialiosios paskirties subjektus srautas, o tai rodo galimą pažeidžiamumą dėl agresyvaus mokesčių planavimo praktikos;
- (31) per COVID-19 krizę itin svarbu užtikrinti ypatingos svarbos infrastruktūros veikimą ir laisvą prekių judėjimą visoje bendrojoje rinkoje ir bendradarbiaujant su kaimyninėmis šalimis stebėti tiekimo grandines ir užtikrinti tinkamą jų veikimą. Taigi atšaukus per

COVID-19 krizę priimtas priemonės, visų pirma ribojančias vaistinių medžiagų ir produktų eksportą, kad pirmiausia jais būtų aprūpinta Vengrija, bus galima nuosekliai ir solidarčiai tenkinti visos ES piliečių poreikius, išvengti šių prekių stygiaus ir tiekimo grandinių sutrikimo rizikos. Galiausiai tai sudarys sąlygas sėkmingai įgyvendinti ES koordinuojamą išėjimo iš COVID krizės strategiją;

- (32) nors šiose rekomendacijose dėmesys sutelktas į pandemijos socioekonominio poveikio švelninimą ir palankesnių sąlygų ekonomikai atsigaivinti sudarymą, 2019 m. liepos 9 d. Tarybos priimtose 2019 m. konkrečioms šalims skirtose rekomendacijose taip pat aptartos reformos, būtinos siekiant reaguoti į vidutinio laikotarpio ir ilgalaikius struktūrinius iššūkius. Tos rekomendacijos tebėra aktualios, o jų įgyvendinimas bus toliau stebimas per visą kitų metų Europos semestro metinį ciklą. Taip pat bus stebimas ir rekomendacijų dėl ekonominės politikos, susijusios su investicijomis, įgyvendinimas. Į pastarąsias rekomendacijas turėtų būti atsižvelgta strateginio sanglaudos politikos finansavimo po 2020 m. programavimo procese, be kita ko, rengiant dabartinės krizės poveikio švelninimo priemones ir išėjimo iš jos strategijas;
- (33) dar prieš krizę susirūpinimą kėlė korupcija, prieiga prie viešosios informacijos ir žiniasklaidos laisvė. Įvedus nepaprastąją padėtį, situacija šiose srityse gali dar pablogėti, nes susilpnėjo kontrolės mechanizmai. Tyrimai ir baudžiamasis persekiojimas Vengrijoje yra ne tokie veiksmingi kaip kitose valstybėse narėse. Trūksta ryžtingų sistemingų veiksmų, kad aukšto rango pareigūnai būtų patraukti baudžiamojon atsakomybėn už korupciją. Susirūpinimą vis dar kelia atsakomybė už sprendimus baigti tyrimus, nes nėra veiksmingų priemonių, kuriomis būtų galima užginčyti prokuratūros sprendimus netraukti baudžiamojon atsakomybėn už įtariamą nusikalstamą veiką. Kovoti su korupcija ir toliau trukdo prieigos prie informacijos apribojimai. Prieigą prie viešosios informacijos atgrasanti praktika gali sulaukyti piliečius ir nevyriausybinės organizacijas nuo naudojimosi savo konstitucinėmis teisėmis;
- (34) Europos semestras yra nuolatinio Sąjungos ekonominės ir užimtumo politikos koordinavimo sistema, galinti prisidėti prie tvarios ekonomikos. 2020 m. nacionalinėse reformų programose valstybės narės įvertino pažangą, padarytą įgyvendinant Jungtinių Tautų darnaus vystymosi tikslus (DVT). Užtikrindama, kad būtų visapusiškai įgyvendintos toliau pateiktos rekomendacijos, Vengrija prisidės prie pažangos, daromos siekiant DVT, ir bendrų pastangų užtikrinti konkurencingą tvarumą Sąjungoje;
- (35) per 2020 m. Europos semestrą Komisija atliko išsamią Vengrijos ekonominės politikos analizę ir ją paskelbė 2020 m. šaliai skirtoje ataskaitoje. Be to, ji įvertino 2020 m. konvergencijos programą ir 2020 m. nacionalinę reformų programą, taip pat veiksmus, kurių Vengrija ėmėsi atsižvelgdama į ankstesniais metais jai skirtas rekomendacijas. Komisija įvertino ne tik jų svarbą tvariai fiskalinei ir socialinei bei ekonominei Vengrijos politikai, bet ir tai, kaip jie atitinka Sąjungos taisykles ir gaires, nes būtina stiprinti bendrą Sąjungos ekonomikos valdymą Sąjungos lygio priemonėmis prisidedant prie būsimų nacionalinių sprendimų;
- (36) atsižvelgdama į tą vertinimą, Taryba išnagrinėjo 2020 m. konvergencijos programą, o jos nuomonė¹⁰ pateikta visų pirma toliau išdėstytoje 1 rekomendacijoje,

¹⁰ Pagal Tarybos reglamento (EB) Nr. 1466/97 9 straipsnio 2 dalį.

REKOMENDUOJA Vengrijai 2020 ir 2021 m. imtis šių veiksmų:

1. Laikantis bendrosios nukrypti leidžiančios išlygos, imtis visų būtinų priemonių, kad būtų veiksmingai kovojama su pandemija, palaikoma ekonomika ir remiamas būsimas atsigavimas. Kai leis ekonominės sąlygos, vykdyti fiskalinę politiką, kuria siekiama užtikrinti apdairią vidutinio laikotarpio fiskalinę būklę ir skolos tvarumą, kartu didinant investicijas. Spręsti sveikatos priežiūros darbuotojų trūkumo problemą ir užtikrinti tinkamą ypatingos svarbos medicinos produktų tiekimą ir infrastruktūrą, kad būtų padidintas sveikatos priežiūros sistemos atsparumas. Didinti galimybes naudotis kokybiškais prevencinės ir pirminės priežiūros paslaugomis.
2. Apsaugoti užimtumą, plačiau taikant sutrumpinto darbo laiko tvarką ir vykdant veiksmingą aktyvią darbo rinkos politiką, ir pailginti bedarbio pašalpų mokėjimo trukmę. Didinti socialinės paramos adekvatumą ir užtikrinti, kad visi turėtų galimybę naudotis pagrindinėmis paslaugomis ir gauti kokybišką išsilavinimą.
3. Užtikrinti likvidumo paramą mažosioms ir vidutinėms įmonėms. Siekiant paremti ekonomikos atsigavimą, paankstinti brandžių viešųjų investicinių projektų įgyvendinimą ir skatinti privačias investicijas. Investicijas sutelkti į žaliąją ir skaitmeninę pertvarką, visų pirma į švarią ir veiksmingą energijos gamybą ir vartojimą, tvarų transportą, vandens ir atliekų tvarkymą, mokslinius tyrimus ir inovacijas, taip pat mokykloms skirtą skaitmeninę infrastruktūrą.
4. Užtikrinti, kad visos neatidėliotinos priemonės būtų griežtai proporcingos ir ribotos trukmės, atitiktų Europos ir tarptautinius standartus ir jomis nebūtų trikdoma verslo veikla ir reglamentavimo aplinkos stabilumas. Užtikrinti veiksmingą socialinių partnerių ir suinteresuotųjų subjektų dalyvavimą politikos formavimo procese. Didinti konkurenciją viešųjų pirkimų srityje.
5. Stiprinti mokesčių sistemą, kad būtų išvengta agresyvaus mokesčių planavimo rizikos.

Priimta Briuselyje

Tarybos vardu

Pirmininkas